

XI.

Az idegen uralom alól történt menekülés Szeged számára nem engedte meg a föllélegzést. A tartalékokat az életért való küzdelem fölemésztette, a környék gazdasága tönkrement, a lakosság megrikkult, a belső lehetőségek tehát nem voltak elégségesek ahhoz, hogy előre lendítsék a várost. A külső körülmények viszont — ha lehet — még az eddigieknél is kedvezőlenebbekké váltak. A felszabadítás ugyanis Szegedet a front tövében lapuló határvárossá tette, s a fölötte gyakorlandó uralom még sokáig nyílt kérdés maradt. Falainál kisebb-nagyobb csatározások folytak, s a háborús állapotok megfosztották a török időkben élvezett viszonylagos nyugalomtól. A Rákóczi-szabadságharc idején is a hadak útjában feküdt, s különösen sokat szenvedett 1704-ben, amikor a fejedelem sikertelenül kísérelte meg a vár elfoglalását. A lakosság teljes nyomorúságra jutott, s mire a pozsareváci béke 1718-ban föloldotta a szorítást, mindössze 399 adó alá vonható épület maradt, a családok zöme viskókban húzta meg magát, a határ pedig pusztasággá változott, melyen még csak egy fát sem talált a vándor. A hódítás első időszakában a várost mintegy 6700—6800 polgár lakta, 1715-ben a lélekszám mindössze 2000, s erre telepszik az itt állomásozó, magánérdekekre természetesen ügyet sem vető katonaság. A rendszeresen és gyakorta ismétlődő tűzvészek, árvizeken, járványokon, sáskajárásokon kívül mindehhez hozzájárult a közjogi helyzet rendkívül lassú normalizálódása is. A császári közigazgatás a hódítás jogán igyekezett érvényesíteni hatalmát a terület fölött, s a városi érdekek biztosítása több évtizedes erőfeszítést vett igénybe. Az egykori szabad királyi városi kiváltságokat végre 1719-ben ismerte el a kormányzat. Egy időben már a város elköltöztetéséről is szó esett, minthogy úgy látszott, régi helyén nem térhet többé magához. Ilyen körülmények között a polgári fejlődés számára nem nyílt nagyobb tér, mint az idegen uralom alatt.

Közben azonban a hadi vállalatok mégiscsak eredményeztek némi fellendülést, különösen a vár újjáépítése, ami munkaalkalmat teremtett, élénkítette a forgalmat, s mestereket csalogatott ide, megteremtve a lehetőséget a legnehezebb esztendők átvészelésére. Újraindult a marosi sószállítás, a vízi és a szárazföldi fuvarozás. Végeredményben a megszállás és a nyomába lépő háborús állapotok okozta zsibbadtság egy újabb évszázad múlva engedett fel, amikor — elsősorban a török és francia háborúk keltette konjunktúra hatására — a forgalom tetemesen megnövekedett, a népesség száma gyarapodott, s lassacskán az anyagi jólét fokozódásának, a városi fejlődés újraindulásának jeleivel találkozunk. A helyzet csak a XVIII. század utolsó, jelentősebb mértékben a XIX. század első évtizedeire érlelődött ideig. A lélekszám 1787-re 21 500 főre emelkedett, s a következő 100 esztendőben még megháromszorozódott. Újra megkezdte működését az országos sókamara (1711), megnyílt a postahivatal, nagy lendületet vett — különösen egyházi erőből — az építkezés. Újjászületnek a céhek. A szegedi ipar, főleg a hajóács, asztalos, talicskakészítő-mesterek tevékenysége, kezd túlnőni a városi határokon. Egnémelyik céh az egész Délvidékre kiterjeszti fennhatóságát: a szomszédos megyék szabói, pékjei, borbélyai, kalaposai, kötélverői, lakatosai stb. a szegedi anyacéhek felügyelete alatt dolgoznak. A mesterek kintről jönnek, külföldről s az ország más vidékeiről, idebent azonban a helybelieknek dolgoznak, s az ő izlésükhöz kell alkalmazkodniuk. Így jön létre ebben az időben a máig is élő sajátos szegedi stílus, összefonódva a „magyar” s a „német” mesterség meg a divat elemeiből. A lakosság másik része a céhkorlátokon kívül igyekszik megélhetést teremteni a maga számára, s új mesterségekkel próbálkozik. Ennek nyomán indul meg a dohánytermelés.

K. P.